

Projekt: Digitální učební materiály ve škole, registrační číslo projektu CZ.1.07/1.5.00/34.0527
Příjemce: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Husova 3, 371 60 České Budějovice

Název materiálu: Volní vlastnosti

Autor materiálu: PhDr. Jitka Ivanková

Datum (období) vytvoření: 21. 10. 2013

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (III/2)

Předmět: Psychologie, 2., 3. ročník

Sada: PS2

Číslo DUM: 19

Tematická oblast: Psychologie osobnosti

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 6. 12. 2013

Ověřující učitel: Mgr. Veronika Plecerová

Třída: MS 3

Popis způsobu použití materiálu ve výuce:

Výuková elektronická prezentace slouží jako podpurná a názorná pomůcka k výkladu učitele. Prezentace v tematické oblasti Psychologie osobnosti výstižně a názorně zachycuje základní vědomosti o volních vlastnostech, které si mohou žáci zaznamenat a využít při domácí přípravě. Materiál obsahuje zpětnou vazbu ověřující pochopení nové látky v podobě závěrečného snímku s otázkami k opakování tématu.

Tento výukový materiál je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VOLNÍ VLASTNOSTI

Definice volných vlastností

Volní vlastnosti jsou vlastnosti podmíněné vůlí člověka. Vyjadřují záměrné, cílevědomé úsilí směřující k dosažení vědomě vytčeného cíle, které je vlastní jen člověku.

Volní vlastnosti se projevují vždy, když člověk cíleně působí na vnější procesy či na sebe sama, tedy na své vnitřní procesy. Důležité je, že působení je cílené, cílevědomé, tedy vědomě vedoucí jedince k určitému cíli.

Definice vůle

Slovník spisovné češtiny definuje vůli jako schopnost jednat podle svého úmyslu, schopnost rozhodnout se, chtít. Tedy vůle je chápána ve smyslu volby mezi nabízenými řešeními, možnosti vybrat si dle svých preferencí a pak se přiklonit k „nejsympatičtějšímu“ řešení.

Definice vůle

Vůli lze však také chápat jako **výsledek rozhodování** (výsledek jako vyjádření vůle dané osoby) či přímo jako svobodu vlastního jednání – pak se slovo vůle stává synonymem pro **suverenitu a svébytnost** dané osoby, svobody vlastního rozhodnutí (svoboda vůle ovšem není totožná se svobodou jednání).

V čem se volní vlastnosti projevují a jak se formují?

Volní vlastnosti se projevují například v samoregulaci chování a jednání. Uplatňují se jak při přípravě určité činnosti, procesu rozhodování, tak při vlastním vykonávání činnosti.

Pomáhají při překonávání překážek k dosažení určitého cíle.

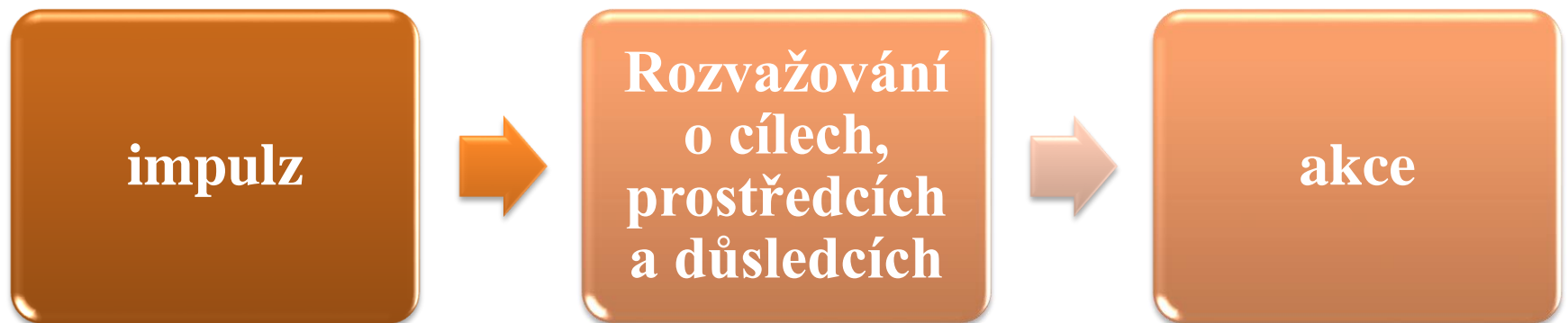
Volní vlastnosti se formují v průběhu života zejména pod vlivem výchovy.

Volní chování

Impulzivní chování (zkratkovité jednání):

Volní regulace chování (jednání):

Průběh volního jednání

1) Vytyčení cíle

- není jasný a předem daný, je ho třeba hledat

2) Posuzování motivů

- vnitřních a vnějších

3) Rozhodnutí

- pro jeden cíl, uvědomit si cesty k jeho dosažení, včetně překážek

4) Uskutečnění

- důsledná kontrola činnosti a překonávání překážek – to znamená vidět, rozeznat a posoudit správné a nesprávné kroky a včas provést korekci.

5) Kontrola činnosti

- na závěr i v průběhu

Volní procesy jsou nedílně spjaty

S:

Vědomou regulací pomocí vůle lze navodit určitý stav

Například v situaci, kdy na mladíka na ulici zaútočí pes, mladík racionálně volí variantu řešení, jíž je útěk. Ale v případě, že pes útočí na mladíka doprovázejícího dívku, na niž chce zapůsobit, cítí, že utéci je zbabělé, a odvážně se psovi postaví. V dané situaci cítil odvahu, kterou vnímal díky přítomnosti dívky – situace odvahu vyžadovala a on si ji vsugeroval.

Volní akt

Volní akt je charakteristický projevem aktivity vlastního „já“ určité osoby a lze jej shrnout do prostého: „**Já chci.**“ To, že daná osoba chce, je projevem její vůle, a motivací k dosažení odpovídajícího cíle či výsledku.

Při motivaci hrají roli emoce, nelze však ztotožnit emotivitu s vůlí, protože zamýšleným výsledkem volního aktu nemusí být vždy to, co je emočně libé.

Volní akt nemusí být vždy zaměřen na vnější cíle, ale může směřovat i do nitra dané osoby, kde se uplatňuje při regulaci chování, pudových přání a přizpůsobení chování vnějším pravidlům.

nezávislost
vs.
závislost

předvídavost
vs.
reaktivnost

ochota
vs.
neochota

opatrnost
vs.
lehkovážnost

iniciativa
vs.
pasivita

Volní
vlastnosti
I

samostatnost
vs.
nesamostatnost

**akceschopnost
vs.
rozháranost**

**odolnost
vs.
změkčilost**

**sebekontrola
vs.
neukázněnost**

**uměřenost
vs.
přepjatost**

**důkladnost
vs.
puntičkářství**

**Volní
vlastnosti
II**

**podnikavost
vs.
bezradnost**

**rozhodnost
vs.
nerozhodnost**

**uvědomělost
vs.
svévolnost**

**odvážnost
vs.
bázlivost**

**zásadovost
vs.
nedůslednost**

**rozvážnost
vs.
ukvapenost**

**cílevědomost
vs.
živelnost**

**Volní
vlastnosti
III**

Klagesovo třídění volných vlastností

Ludwig Klages rozlišuje:

A) aktivní vůli

B) pasivní vůli

Obr. 1

Aktivní vůle

ráznost

činorodost

energie

iniciativnost

Pasivní vůle

vytrvalost

odolnost

pevnost

stálost

neovlivnitelnost

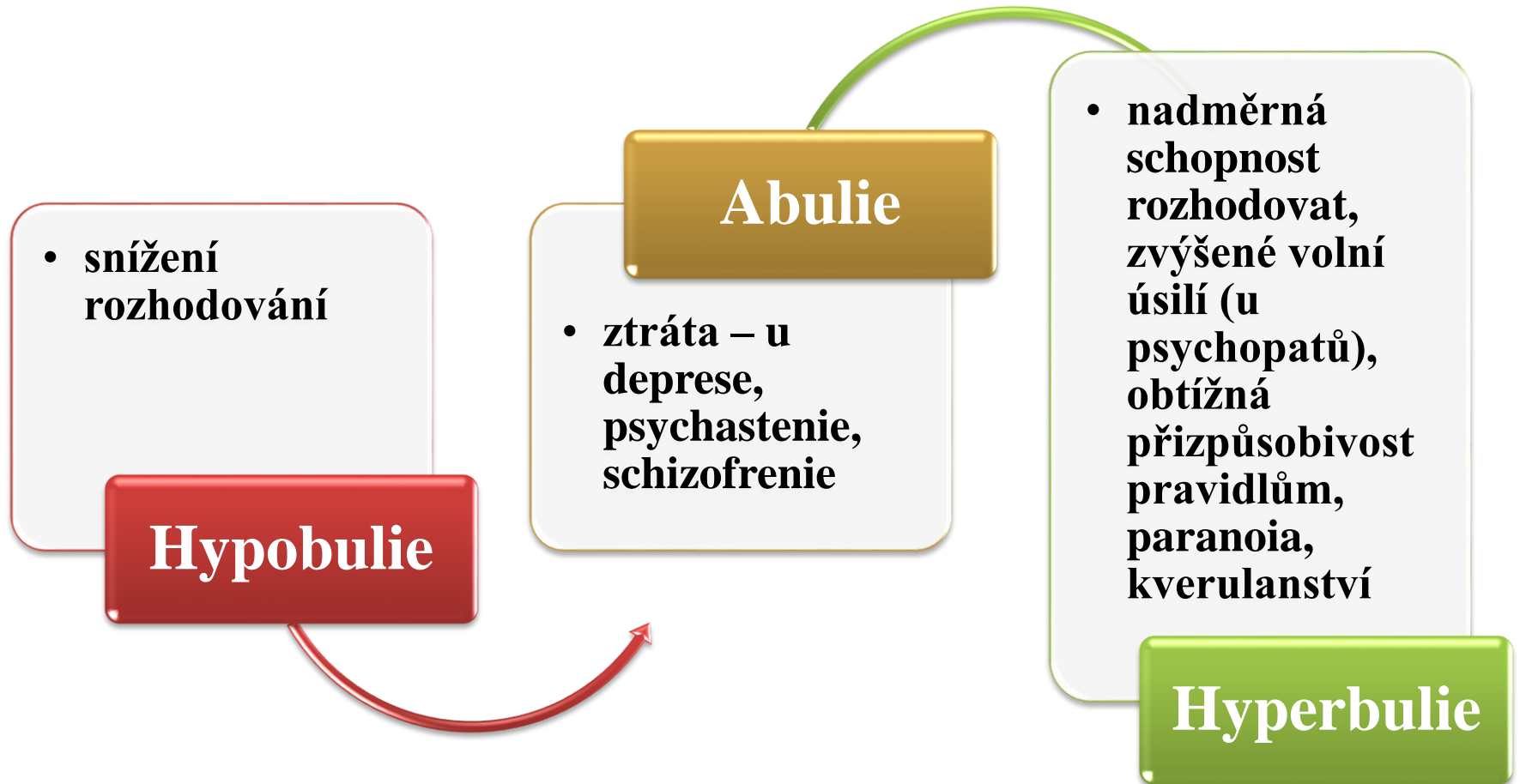
Cit a rozum

Síla vůle
napomáhá
rovnováze **citů a
rozumu**.
Srdce i mysl potře-
bují mít základ v
pevném „**Já**“.

Bez vnitřní vůle a
sebeovládání by
tyto dvě složky
osobnosti sváděly
stálý vnitřní boj.

Je ale nutné vědět,
že je-li
vytrénovaná vůle
jedinou silnou
stránkou
osobnosti, pak je
celý život podřízen
vnějšímu úspěchu.
Takováto vůle
nebere žádný
ohled na duševní
potřeby člověka a
stává se
destruktivní silou
nejen pro svého
nositele.

Poruchy vůle

Otázky k tématu

Co je to vůle?

Jaké jsou znaky volního aktu?

Umíte popsat průběh volního jednání?

Jaké znáte volní vlastnosti?

Jaké znáte poruchy vůle?

DĚKUJI ZA POZORNOST !

Zdroje:

- Brichcín, M. *Vůle a sebekontrola. Teorie, metody, experimenty.* Praha: 1999. 423 s. ISBN 80-7184-753-4.
- Čechová, V. Rozsypalová, M. *Obecná psychologie pro SZŠ.* Brno: 1992. 105 s. ISBN 80 - 7013 - 24 - 1.
- Hartl, P. Hartlová, H. *Psychologický slovník.* Praha: 2000. ISBN 80-7178-303-X.

Zdroje:

- Kelnarová, J. *Psychologie 1. díl*. 1.vyd. Grada Publishing, a. s., Praha: 2010. 162 s. ISBN 978 – 80 – 247 – 3270 – 1.
- Levi, V. *Umění sebevlády*. Praha: 1981.
- Nakonečný, M. 1999. *Sociální psychologie*. Praha: 1999. ISBN 80-200-0690-7.
- Říčan, P. *Psychologie osobnosti*. Praha: 2010. 208 s. ISBN 80-7178-923-2.

Zdroje:

- Švancara, J. *Emoce, motivace, volní procesy*. Studijní příručka k předmětu Obecná psychologie II (prožívání, jednání). Brno: 2003. 140 s. ISBN 80-86633-11-X.
- Smékal, V. *Pozvání do psychologie osobnosti. Člověk v zrcadle vědomí a jednání*. Brno: 2004. 523 s. ISBN 80-86598-65-9.

Zdroje:

- obr. č. 1 – Lucian Tudor. [cit. 2013-10-15]. Soubor dostupný jako Public Domain na WWW: <http://www.counter-currents.com/tag/ludwig-klages/>